№ 41. Neue Jüdische Zeitung. I. Jahrgang.

נייע יידישע צייטונג

דיא
„נייע יידישע צייטונג"
ערשיינט יעדען מאנטאג
אונד דאנערסטאג.

פּראנומעראציאנס - פּרייז:
מאנאטליך 1 פל. — קר.
האלביאהריג 3 „ 50 „
אלעזיאהריג 1 „ 75 „

דיא רעדאקציאן
אונד אדמיניסטראציאן
בעפינדען זיך:
Schiffmannsgasse 6, Budapest,
וואהרן אויך דיא פּראנומעראציאנס-געלדער צוזענדען זינד

אינזעראטע
ווערדען בילליגסט בערעכנעט.

דיא
„נייע יידישע צייטונג"
ערשיינט יעדען מאנטאג
אונד דאנערסטאג.

Budapest, Donnerstag, 22. September 1881. ב"ה בוראפעסט, ב"ח אלול שנת תרמ"א לפ"ק.

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

איר ערלייפען דיא געלעגענהייט דער יאהר-רעס-יובילע. איזערע לעזער אביגען איינש איים דער טעפּיג אינזערעם הערציגען צוציריפען. „תכלה שנה וקללותיה", מאגע דאס יאהר מיט דעססען טרייבען יעראינינססען אבשייעסען" דענן לידער נור צו טרייבען יאהרען דיא געשעפּ-נעססע דעם פערפאלאסענען יאהרעס. איא פיעל יידישע בלוט איזט אין רוסלאנד אונד דייטש-לאנד געפלאססען, איזט פיעל אינזערע בריידער ווארדען געמאר-טערט, געקוואלט אונד מיסהאנ-דעלט. איא פיעלע אנדערע, זינד פאן דאס אונד הויז פערוואנט אונד פערשיידענע ווארדען, אין דיא פרעמדע ווארדענד, אהנע צו וויססען, וואס הין זיא זיינען זאללען, אדער, איא טהיילע אנדערע פערשיידענע, אבער פיעלע אנדערע אונד ווענן איך אינגעלנע הערפאנדלונגען מאנגער אנדערע שטיממע צו נעמעסען דענ הערגעהרעכען, פערזאללען דיא לייזע דיא שטיממע דעם ווארדענדען דער יידישען.

געפרעטע לעזער! איר זינד נוטה בערייפען, מאראל צו זאגען. פון איזט דיינעסאללס אינ-זערע אייגאבע, אונד אהנע צווייפעל ווערדען איך אינזערע עדלווארדענען בימים אונד אינזערע הבמ"ל דיא געלעגענהייט צו ערייפען, אהנ"ש אייפמערקזאם אונד אנדערע צו הערען אין דיזען געשפּרעכ אונד אנדערע צו הערען אין דיזען טרייבען געשפּרעכ אין דיא יד ה' אייפמערקזאם צו מאכען. דענן ווארלד, נור איינע יד ה' איזט עס, ווענן זאלכע ע"אינינססע אין אינזערעם יאהרהונדערט, דעם אהרהונדערט דער בילדונג אונד דער אינטעללינענץ, איא עס אללגעמיין נעגאנגען ווערד, ווענן אין שטאאטען, איא דיא מאראל אונד דיא דישבלייבען ע"אר-דענג דיא שטיגען דערבלענדן זיין זאללען, — ווענן אין אינגער רעזידענץ-שטאדט, איא זיך געלעגע דיא שטאדט דער אינטעללינענץ היסטן דאסס, משטעלאטעריזע ווידע-פערפאלגונגען פאר-קאמען דאנגען.

איר, דיא איר דיא איינגאבע אונס געשטעללט, דיא שאנגע- אונד צייט-ע"אינינגען צו ערי-שטערונגען, פיהלען אונס פערזיכלינסטע, דיא יא"אטע דער פערשיעדענען צייטונגען צו דערפא-ווזיגען, אונד דאס מיססען איר געשטעהען, דאס איר ע"אראנטעטען, אלס איר אין אינזעם הער-פאר"אנגענדען ווענן אונד אין אינזעם הער-פאר"אנגענדען ווענן בראוטטע פאללגעדעם געלעזען: „דיא געבעטע דער אראבישען אן דען הייליגען נור צו טרייבען דיא אינזערע לאנד אונד אינזערע הייל-טען זולבסט פון מיינונג, דאס עס מיט דער מאדע-גען צייט נוטט מעהר פערזאנבאר זיא, זאלכע געבעטע צו בעטען, יא, אין דייטשלאנד אונד אין אינזעם טהיילע אסטערייכס יידישע איך שאן פעלע געבעטע דעפּטעגיליכען אתהאל-טעם געשטרייבען אונד אנדערע, מיט דער צייט גלייכען שרשם האלטעגדע אן אדערע שטעללע אנזוגעבען, נו זינד דיא לידער צור טרייזונג אבערצייגונג געראנגען, דאס דיעזע געבעטע אויר פון אינזערע, דיא צייט דער אללגע-מיינען יידישען יאהרען אנגעגעבען אונד אנגענאמען ווערדען, אונד אין אינזערע אדם פערר-בטעטען, גונסעהר ווידער דיא אלטען געבעטע-בידער הערפאר"ברינגען." — דא אינגעפאהר אין דיינער אללס שטעם בלאטט. איא שרייבט איזט עס, ווענן לידער פיעלע אינזערע גלייבענס-גענאססען איא דיא יא"אטע אדער אבבייגען אונד דיא-לינאס-לעהרער נוטט אכטען אונד נעמעהר „מיסר" פאן אנדערס גלייבענען הערען מיססען.

איר ראגנען איך אינזערען ארטיקעל ניכט שלעכטען, אהנע אייגע עדהר דרינגעדע בטשטע אן אינזערע נעגערטען לעזער צו ריכטען, איר האבען דיא גרעגעגעדען. דאס נידערטראכ-טיגע טרייבען דעס יאהרזייטיגען צייר טרייבענדע בעי-הטמטייט געלאנגטען דעפּטרטען איש-טאצ מיט איינגען אייגען צו בעפראכטען, דער נטט מאנן האטטע אורשפּרונגלך דען פלאן, 12 פלוג-טרייבען צו פערזאסענטליכען. אלס איר נון דינג 12טע שטנדע שלאגען געהערט האבטען איר, דאס וארד זין עגדע, נעמעהר האט ער אבער אן דיינעם 12טען העפּטען אין נייעם פראגאמם פערזאנטליכ. אן זעל-בעם ער דיינען יידען-האס אונד דינע אינגע-ענטליכען דעטעגרייטען אונד שמיציגען בע-שטיגונגען דער יידענטהומס פאס נייען בעגינגנ. אונד דין אים ווערד אינטערעסאנטליכעם שמיטצעם נעגיטיגע שפּאטטאגס בעטרייבט. ווענן נעגען דיעזעם בעטרייבען נוטט שרייטטע נעשאפט ווערדען, שרייבען מאנגע זיין האנדווערק נוטט באלד נעלעגט ווערדען זאללען, זא קאנגען דיא שרייב-ווגען אללגען חללה וחללה נוטט אויסבלייבען ח' ווהם עלינו מהרה.

עס וארד אהער אינזערעם ע"אבטעגם פפּלבטם. דאס אינזטרוטיב נוטיבעם-בידער, בעזאנדערס דיא"אינגען ווערדע ביא דיא לעטזטע-טען ריכטטאגס-יאהלען זיך שאדט בעטהייליגט האבען, אן אהרען דעפּטרטען דאס אללגעגען ריכטטען מאנגען, זאפּארט נאך קאנשטטאדירט ווערדען דיא ריכטטאגס צו ע"ריכטען, דאס מאן אויש-מאצ דאס פערפפּעזענטליכען ווינער פלוג-טרייב-טען אויסטעללט אונד פערבעטעט. דענן, ווענן איך אין אינזערעם לאנדע אללגעמיין פרעס-פּייהיט הערשט, איזט עס דאך אינגעזעטצלך, ערפאללס אינמאלאוט אונד אונזטטללך, ווענן אין דעפּטרטער פלוג-טרייבען אין אינגער אידאלאנג פאן 2000 ריקסמאלארן פערבייטעט, אין וועלכען דער האס, דיא פערבטטע אונד בטטטפּפּפּזונג דער יידען געפּרעגט ווארד. איר זינד דער דענגען אבבעגיינג, דאס דער גראבטע טהייל דער דעפּטרטען, ווענן דיא פאן אנדערן יידישען יאהרען אין אללבעם גענוג ערהאלטען, פיר דיא נוטע אבבע אינטטטהנען אונד בע"הן איך דורכזעטצען ווערדען. דאס מאן דיעזעם צייר יחודי דאס האנדלטיליך לעזען, דיעם אנ-ווערע אנזוכטט.

אונד נון צום שלוסס: תהל שנה וברכתה, מאגע דאס נון קאממענדע אחד אין שנת חיים טובים וברכה, אין שנת עשיר וכבוד, אשרי-הגיפּ אין שנת גאולה וישועה זין, אונד זיין פון דעם בערבטטע אבערראשט ווערדען, פון דעם חיל מבשר מבשר ומשמיע, מבשר טוב ומשמיע ישועה!

קאסטעלאר

נעגען דיא אנטי-סעמיטישע בעוועגונג.

אין שאפנען, דעם לאנדע, וואו איינסט דיא אינקווזיציאן געהערשט דאס איזט נאך 400 יאהרען דיא ייע איבער דאס דען יודען מהאנע אינגעסס איינגעקעהרט. דער קאנץ אונד דאס פאלק זאללען דען יודען אהרען שטיין עגסבטגען אונד זאגען דער גייזזוגנע מיגסטער אונד שטאאטסמאנן שאפנענס, דער בעי-הטמטע דרעגער עמיל מאסטעלאר האט אין דער ערשיינג „עלדא" איינען ארטיקעל גגגען דיא אנטי-סעמיטען פערבעפנטליכט, וועלכער נא-מגס איזטהנען אין דער נאנצען יולט פערוא-זאכט. אללע אנלאנדער אונד אינסלאנדער צייטונגען בריינגען דען ארטיקעל „בגגערריקט אונד ווי ובגגען, אין איזט עס אינס דער הייס עלבט. איינען אויסצוג אויס דעמזעלבען:

דעגער קאנן עס נאר נוטט בעי-ייפען, איין דייטשעס איזט אהנע דעליאיאזע פערהייט. דיעזעס דייטשלאנד, וועלכעם דיינע מהאר דען אהאנגערן לאראלאס נעאפּפּעזט האט, אללס דיעזעלבען פאן אללען נאציאנען פערטרעבען יידרען, קאנן נוטט אהרע מהאר דען יודען פערשיעפען, וא אללע נאציאנען זיא אהנגען פּפּפּגען — !

איפּפּרטשט אויס דעם פּגגסעדע מטטעל-אלטער ערגיגען זיך פאר אינזערן ערשראקגגען אריגגן, פּפּפּגגסלבע פּגרייגע בטטטגען אם דיא אייסטרייבונג דער יודען, גערادע זא, וויא אין דען טרייבגגען נאאגען דער שאפנישען אינקווזיציאן, איר שיגען אם 400 יאהרע צריקקגגגגגען צו דען, אין יגגע מאגע וויא עס נעגיגגט האטטעט, איין איגע באוזללגע אגגגגגע, דאס דיא יודען דיא קידער אויס דעם שאפע דער מטטעער עגייבט, אם אידר בלוט בגם נאטטטפּ-דיגגסט צו פּפּפּעדן, דער ייטשעגדע אבבעל מט מעפּסטער אונד שוגיעט אויסגאגגן, אונד אהנע עבבאטמגן דיא יעראללאנדן יודען עדמאדרעטגן. ווענן מאן אגגס אללעס פערבעגגן דייטש אגגעגגגגג

להתורה ולהגלות.*)

הננו מודיעים שבוים ב׳ ב׳ האזנו זה״ה נסיון הבחול בבית הלימוד של החברה „סדרי התורה״ עיי״ הרבנים המפורסם נ״י ובכן הננו מזמינים בקריאה זה מיוד (איטשים-מאנגער) ולהבאים ולאנשי קריאי מיוד (איטשים-מאנגער) ולהבאים וי״ש בפרט לביא ביום המעבל הנה.

פה דערעטשקע, יום ג׳ נצבים תרמ״א לפ״ק.

מנהגי החברה יסוה״ת.

*) אנלייגונס פערשאפטע. יעדאקציאן.

פערלאָזונגען.

— (פאלפ״ל-לאוץ). ביא דער אם 15. סעפ-טעמבער פאר-רעגאמענטע ציעהונג דעם פיר-סט ליך פאלפ״ישען לאטעריע-אנלעהענס פער 3,720,000 גולדען אין קאנזעניציאנס-מיטצע פיעל דער הויפטטרעפער מיט 40,000 גולדען איין נוממער 17939, דער צווייטע טרעפער מיט 4000 גולדען אין נוממער 39859, דער דרייטע טרעפ-פער מיט 2000 גולדען איין נוממער 23268; פיעריער געוואנגען יע 400 גולדען: נומ׳ 26331 אונד 80669; יע 200 גולדען: נומ׳ 26701 37189 49645 50482 אונד נומ׳ 84564.

— (טהיים-לאוץ). ביא דער אם 15. סעפ-טעמבער פאר-רעגאמענטע פיעסטע פערלאזונג דער טהיים-רעגולירונגס. אונד סעקרעטער אנלע-הענס-אבליגאציאנען וואר דען נאכשטעהענדע 9 נוממערן געצאגען: 220 589 1183 1585 1831 2303 3246 3056 3678. עס עגטפיעל איין סעריע 3246 נומ׳ 23 דער הויפטטרעפער מיט 100 000 גולדען איין ס׳ 589 נומ׳ 16 4500 גולדען, איין ס׳ 3678 נומ׳ 76 אונד נומ׳ 99, ס׳ 3246 נומ׳ 99, ס׳ 589 נומ׳ 68 עגטפאללען יע 1000 גולדען. — אללע אביריגען אבליגען סערען עגטפאלטע-נען נוממערן געייזענען יע 110 גולדען.

האנדעלס-בעריכט דער וואָכע.

וויצען. אם 25—30 קר׳ בילליגער אלס אין דער פאר״אכע. העכסטפרייזען 12 גולד׳ 35 קר׳, פרי

נייעסטעס אויס אללען לאנדערן.

* (פראזידענט גארפיעלד געשטארבען). נאך צווייטאנאכטיגס שמערצ-פאללען ליידען איז אם 19. ד. אים 10 אוהר נאכטס דער פראזידענט דער אמעריקאנישען רעפובליק אנפאללען דער עדראטעצען שוים-וואנדען פערשוינען. נאך אין דער נאכט האט דער וויצעפראזידענט ארטהור דיא פראזידענ-טען-שטעללע איבערנאמען אונד אים זינגע דער אמעריקאנישע פערפאססונג דען שוואר צעלוישטעט. דער פערשטארבענע פראזידענט גארפיעלד וואר אים אהרע אין דען נאכטס ארבייטעט איך איינער קליינען לאנדשטאנט שאפט אים פיר זיינער טשטער דאס בראך צו פערדיענען, שאפטער וואורדע ער ביא אייגען שיף. וועלכעס שערקלעניזיינג מיט פפערדען נעצאנגען וואורדע. פפערדע-לענגקער. באלד ריק-טע ע ר צים שטייער-מאן פאר. אין דעפטיגעס אייגענע פערהינדערטעע אידן, וון אלס מאנט אזע פערדיענען. ער האטטע נאפטע לוסט צו לער-נען אונד זיך בילדונג צו פערשאפפען. ער אר-בייטעטע אלס צימטערמאנן אונד דען נאכטס שטייערטע ע ר. ביז קו ער זיך זא פיעל ווייסטען אנ-איינגעטע, אום איינע אפפענטליכע אונד טאט בעווזיכן צו קאנגען אונד וואהרהייט צו לאנגען. פיר זיינע טאפפערקייט וואורדע ער אין דען קאנגרעס געוואהלט. אונד אים אהרע 1880 פאם קאנגרעס אלס פ-וואורדענט דער רעפובליק געוואהלט. אם 2. מארץ ד. י. פערפאסט ער דיא שטעללע אלס פראזידענט אנגעטרעטען אונד אם 2. יולי האט אידן דיא מארדטער קוגעל דעם גיאיטעאי געטאפפען. דערען פאללען ער אם 19. ד. ערלעגען איזט.

* (איין גלוקליכער הארדאר). דער פעטטער הארדאר דערמאנן בויער בע-זוטצט שון ווייט פיעלען יאהרען אין אפפאפ-לאן, וועלכעס ער פאן זיינעם פערשטאר בענען פאטטער אלס איינציגעס ערבסחייל בעקאממען האטטע. דער הארדאר דיעלט דיעזעס דאן האן אין עדארן, אונד פערקניפטע עס ניכט, טראטצ-דעם זיך דיעזייך צאהלרייכע קריעגע פאנדען. צו אנפאנג דיעזעס יאהרעס האטטע בויער ארז מיט נאטה צו קאמפפען, וועפהאלב ער זיך געצוויאונ-גען זאה, דאס זא לאנגע בעוואהרטע אפפאפ-לאן צו אין פערזוטצונג. דער פערהאלטענע הארלע-הענס-בעטראג גינג אללמאליג איך אונד דער הארדאר פערזוטצטע איך דען פפאפדשוין. בויער, דער פערהיראטעטע אונד אפטער מעדרערער קינדער איזט, זאה מיט אנגסט דען בעפאלשטע-הענדען יידישען פיעראנגען עגטגעגען, פיר דיא פאראיזבטכלר וועדער זיך. נאך דיעזער פאמיליע ווירד עס פערגאנגען קאנגען. אינצווישען האט ער איין דען צעטטעל, וועלכען ער פיר דען פפאפדשוין ערהאלטען, גלייכפאללס פערזוטצט. מאנטאג זאה ער מיט זיינער פאמיליע ביא דעם אימלבען, איס אינעס האלבען לאיב בראך בעשטעלטערדען נאכטמאהלע, אלס עגגער פפאנד-לייה-אינשאלטס-אינהאבער, ביא וועלכעס דאס לאן פערפאנדעט וואר, ביא אידם ערשיין אונד אידם דיא מעטטהאיזטען מאכטע, אים דאס לאן מיט 4500 גולדען געצאהלט זיא. דער אביער דיעזע נאכריכט אבערגלייכיכע הארדאר פיר-מאכטע אנפאנגליך קיין וואהרס הערפאבריב-גען. דאנן אבערנאכ ער דעם פפאנד צו פר-פרעדיגען ניכט געלאנגט, איין מאנדאט צו ער-ייטצן, דיא ווארט שאן גערגע. דיא וואהרהייט אין קלאמעא דזכד צור גיגענע אינטערעסיגען פאן דען נאכטס ליטטעגען זיינער עהרלוזיידען פיר דאס בלד ישראל. זא איזט עס אידם געלונ-גען. דיא מערגאוויטשיגען אנקלאגען גיגענען דאס יודענטהום אים קיימען צו ערשטקען, זאפיער איזט יעדאך אין דער זאכע, דאס דער אפטערריכישע מיניסטער-פראזידענט, גראף טאאפפע, דיא אבזיכט האטטע, זיינע עהרלוזיידען דען הערן אבערראבבינער ד ר ביים נאכטס פאיר-שיב (ערגענגנגס פאן הערערגהוין-מיטגליע-דערן) זיינער מאיעסטאט דעם קאיזער-קאנג פאר-צושטאלנען.

* (איין גלוקליכער הארדאר.) דער פעטטער הארדאר דערמאנן בויער בע-זוטצט שון ווייט פיעלען יאהרען אין אפפאפ-לאן, וועלכעס ער פאן זיינעם פערשטאר בענען פאטטער אלס איינציגעס ערבסחייל בעקאממען האטטע. דער הארדאר דיעלט דיעזעס דאן האן אין עדארן, אונד פערקניפטע עס ניכט, טראטצ-דעם זיך דיעזייך צאהלרייכע קריעגע פאנדען. צו אנפאנג דיעזעס יאהרעס האטטע בויער ארז מיט נאטה צו קאמפפען, וועפהאלב ער זיך געצוויאונ-גען זאה, דאס זא לאנגע בעוואהרטע אפפאפ-לאן צו אין פערזוטצונג. דער פערהאלטענע הארלע-הענס-בעטראג גינג אללמאליג איך אונד דער הארדאר פערזוטצטע איך דען פפאפדשוין. בויער, דער פערהיראטעטע אונד אפטער מעדרערער קינדער איזט, זאה מיט אנגסט דען בעפאלשטע-הענדען יידישען פיעראנגען עגטגעגען, פיר דיא פאראיזבטכלר וועדער זיך. נאך דיעזער פאמיליע ווירד עס פערגאנגען קאנגען. אינצווישען האט ער איין דען צעטטעל, וועלכען ער פיר דען פפאפדשוין ערהאלטען, גלייכפאללס פערזוטצט. מאנטאג זאה ער מיט זיינער פאמיליע ביא דעם אימלבען, איס אינעס האלבען לאיב בראך בעשטעלטערדען נאכטמאהלע, אלס עגגער פפאנד-לייה-אינשאלטס-אינהאבער, ביא וועלכעס דאס לאן פערפאנדעט וואר, ביא אידם ערשיין אונד אידם דיא מעטטהאיזטען מאכטע, אים דאס לאן מיט 4500 גולדען געצאהלט זיא. דער אביער דיעזע נאכריכט אבערגלייכיכע הארדאר פיר-מאכטע אנפאנגליך קיין וואהרס הערפאבריב-גען. דאנן אבערנאכ ער דעם פפאנד צו פר-פרעדיגען ניכט געלאנגט, איין מאנדאט צו ער-ייטצן, דיא ווארט שאן גערגע. דיא וואהרהייט אין קלאמעא דזכד צור גיגענע אינטערעסיגען פאן דען נאכטס ליטטעגען זיינער עהרלוזיידען פיר דאס בלד ישראל. זא איזט עס אידם געלונ-גען. דיא מערגאוויטשיגען אנקלאגען גיגענען דאס יודענטהום אים קיימען צו ערשטקען, זאפיער איזט יעדאך אין דער זאכע, דאס דער אפטערריכישע מיניסטער-פראזידענט, גראף טאאפפע, דיא אבזיכט האטטע, זיינע עהרלוזיידען דען הערן אבערראבבינער ד ר ביים נאכטס פאיר-שיב (ערגענגנגס פאן הערערגהוין-מיטגליע-דערן) זיינער מאיעסטאט דעם קאיזער-קאנג פאר-צושטאלנען.

* (איין גלוקליכער הארדאר.) דער פעטטער הארדאר דערמאנן בויער בע-זוטצט שון ווייט פיעלען יאהרען אין אפפאפ-לאן, וועלכעס ער פאן זיינעם פערשטאר בענען פאטטער אלס איינציגעס ערבסחייל בעקאממען האטטע. דער הארדאר דיעלט דיעזעס דאן האן אין עדארן, אונד פערקניפטע עס ניכט, טראטצ-דעם זיך דיעזייך צאהלרייכע קריעגע פאנדען. צו אנפאנג דיעזעס יאהרעס האטטע בויער ארז מיט נאטה צו קאמפפען, וועפהאלב ער זיך געצוויאונ-גען זאה, דאס זא לאנגע בעוואהרטע אפפאפ-לאן צו אין פערזוטצונג. דער פערהאלטענע הארלע-הענס-בעטראג גינג אללמאליג איך אונד דער הארדאר פערזוטצטע איך דען פפאפדשוין. בויער, דער פערהיראטעטע אונד אפטער מעדרערער קינדער איזט, זאה מיט אנגסט דען בעפאלשטע-הענדען יידישען פיעראנגען עגטגעגען, פיר דיא פאראיזבטכלר וועדער זיך. נאך דיעזער פאמיליע ווירד עס פערגאנגען קאנגען. אינצווישען האט ער איין דען צעטטעל, וועלכען ער פיר דען פפאפדשוין ערהאלטען, גלייכפאללס פערזוטצט. מאנטאג זאה ער מיט זיינער פאמיליע ביא דעם אימלבען, איס אינעס האלבען לאיב בראך בעשטעלטערדען נאכטמאהלע, אלס עגגער פפאנד-לייה-אינשאלטס-אינהאבער, ביא וועלכעס דאס לאן פערפאנדעט וואר, ביא אידם ערשיין אונד אידם דיא מעטטהאיזטען מאכטע, אים דאס לאן מיט 4500 גולדען געצאהלט זיא. דער אביער דיעזע נאכריכט אבערגלייכיכע הארדאר פיר-מאכטע אנפאנגליך קיין וואהרס הערפאבריב-גען. דאנן אבערנאכ ער דעם פפאנד צו פר-

אונד יולינס רעכט עפפענדליך געשריבען וועדערם. הערר יאיעא וועדערט ערקלענקטס. דיא קראנקהייט נאהם זיכר באלד איינען גאפאהרליכען קראנקהייט אן. דא פעלאנג-דע דער קראנקע זיינען שווייגזאהן אללען יא שפיר-כען. „הייניך — ואנטס בי — איך בין דיר בא גראפען דאנקע פערשלכטעס. דוא האסט דאס קינד אויף נטעס באהנען ווייטגעפיהרט. בעהטעל אונד בעשטעע עס, אונד יזיגען איך ניכט מעהר דא בין. דאמיט קיינע ענענגס-שראפטונג איהר גאפאהרלך וועדערט. האלטעט דיא לעה-רערין פאן איהר. איך ניטטעט דיך, פערשפרייך מיר דאס.“

הייניך פערשפראך עס. — ווענגנע מאנט נאכהער ווארדע דער אנדע ווענגנע צו זיינען אפטערן בע-שאפטשטס.

יולינס וואר טיעף בעקלעמערט מיט דען מאר אידרעס אפטערס. יעצטט עס, נאכדעם זיא אין פעלפאלען, פיעל עס אידר שווערר אום'ס הערץ. דאס זיא דיעזעס אפטערן, דער זיא זא זעהר געליעבטס האטטע. אפטמאלס קומטער אזא אזגנע בעגיטטטע. הייניך וופטע יזיגע ווענג פרייז צו פרעפאסען; ער פערדאפפעלטע זיינע לייבגער אונד זאגאפאלס פיר זיא אונד פערזוטצטע איהר אויך ניכט דיא לייטעסטע ווענגע. דאך באלד קאם דיא צייט, אין וועלכער ער אידרעס פערלאנגט אויף דאס ערנסט-ליכסטע ענטגעגנגעשטעגן מוטסט. אינעס מאנטס נאכטס אום אזס יולינ אייגען בריעף פאן פיילייגן בריען.

„דיא אייטסטע — ואנטס יולינ — מוס שאן ווייטער אידרע שפעללט אויסגעבען. דיא קינדער זינד זעהר אונ-אייטס; דיא עלטערן זינד ווייטכטיגהדערנע אנדערלס-ליטטע, דיא מוס דער דייטשען נאמאמאטיק אויף זעהר נעשפאנגענס פוסט לעבען. דיא אירמע באבי אבער דיא אללע אין דייזעס הויזע. וון וואיר עס, נוטער מאנט, וועגן דיזר דיא אירמע באבי אין אונזערע הויזע בריינגען ווידרען?“

(פאר־טעטיגונג אפלגס.)

לעבעסס אונד מיין וויב ווידרען ווילסטס, זא מוסט דוא דיך מיר אויף אדער אונגנדרע ערעבען. אונד ער זאגלט דיין הערר זוין. הייסט עס אין דער הייליגען שריפט. אונד איך בין נאך אין דאס הייליגע ווארט אין אללע מיין לעבסס. אין אללען ליידען שריפט. אונד איך בין נאך אין אללען מיין לעבסס. מיר פאן נאפטס בעשיידטגען הערשאפט אין שטעללען רוידען צו לאססען. דוא בריכסט יעדאך נכט צו בעפרכטען. יעליג. דאס איך דיך פרייאנזיזען ווידרע. איך ווידרע שעפטס אינגנדענס יזיך דיר אפשרייבט אזוגערע ווייזיג. דאס דעם מאנן דיא אהרע יזיינעס וויבעס מעהר געלטען זאלל דיין הערר זוין. הייסט עס אין דער הייליגען שריפט. אונד איך בין נאך אין אללען ליידען שריפט. אונד נעבענזאלכען דיינגען ווירפט דוא שעפטס אינגען לעשיינען אונד נעהמאנטען אין מיר אין מיר פרידען. אבער אין אללעס. וואס מיינע גיזונדהאפטע בעפרכפפס, דא מיכס דוא דיך מיינעס ווילען אונטערוויזיג-פען. פערנ דייא אין מיר. דאס איך מיר דורך דאס אינגנדען אויף אינגנדע אינער בערדינגונג מיינע מאכט אים מאר-אייס שמאלערן לאססט.“

„דא מאגיר, שטערנגער מאגן! דוא קענגסט יא מיינע בעדינגונגען נאך גאר נכט!“

„איך ווילל אין אויך נכט קענגען ערגען. בעצטע-הען זא דיך אויף גיבעבגלייכע דינגע, זא בריכסט דוא זיא נכט צו שטעללען. זיא זינד דיר אהנדעיגס געוואהרט. בעצייגען זיא זיך אבער אויף גיזונדהאפטע. דא מוס איך דערגיגן עפפעللען אם מאראיס פערזוויזינגען. אللזא. עגגס-שרינגטע דיך, קווינלנגן — אויף גאנדע אדער אונגנדאנד!“

ווענגנע מיינשען נאכהער זוכסט איין גליקליכגס בריים-מאאר דערגיגן יזיגען אין דערסטען פרייאאס-לאבגיגס אונד באט אידן אום זיינען פאטטערלינגען יזגען.

דער אלטע מאגן אומארמסטע זיינע קינדער לוס זיינגען. אייגע שווערע לאסס וואר פאן זיינגס הערצען יזגנאמגען.

פערלאבגנגס-אנזיינגען ווידרען פון דער נאנגען

אונד יולינס רעכט עפפענדליך געשריבען וועדערם. הערר יאיעא וועדערט ערקלענקטס. דיא קראנקהייט נאהם זיכר באלד איינען גאפאהרליכען קראנקהייט אן. דא פעלאנג-דע דער קראנקע זיינען שווייגזאהן אללען יא שפיר-כען. „הייניך — ואנטס בי — איך בין דיר בא גראפען דאנקע פערשלכטעס. דוא האסט דאס קינד אויף נטעס באהנען ווייטגעפיהרט. בעהטעל אונד בעשטעע עס, אונד יזיגען איך ניכט מעהר דא בין. דאמיט קיינע ענענגס-שראפטונג איהר גאפאהרלך וועדערט. האלטעט דיא לעה-רערין פאן איהר. איך ניטטעט דיך, פערשפרייך מיר דאס.“

הייניך פערשפראך עס. — ווענגנע מאנט נאכהער ווארדע דער אנדע ווענגנע צו זיינען אפטערן בע-שאפטשטס.

יולינס וואר טיעף בעקלעמערט מיט דען מאר אידרעס אפטערס. יעצטט עס, נאכדעם זיא אין פעלפאלען, פיעל עס אידר שווערר אום'ס הערץ. דאס זיא דיעזעס אפטערן, דער זיא זא זעהר געליעבטס האטטע. אפטמאלס קומטער אזא אזגנע בעגיטטטע. הייניך וופטע יזיגע ווענג פרייז צו פרעפאסען; ער פערדאפפעלטע זיינע לייבגער אונד זאגאפאלס פיר זיא אונד פערזוטצטע איהר אויך ניכט דיא לייטעסטע ווענגע. דאך באלד קאם דיא צייט, אין וועלכער ער אידרעס פערלאנגט אויף דאס ערנסט-ליכסטע ענטגעגנגעשטעגן מוסט. אינעס מאנטס נאכטס אום אזס יולינ אייגען בריעף פאן פיילייגן בריען.

„דיא אייטסטע — ואנטס יולינ — מוס שאן ווייטער אידרע שפעללט אויסגעבען. דיא קינדער זינד זעהר אונ-אייטס; דיא עלטערן זינד ווייטכטיגהדערנע אנדערלס-ליטטע, דיא מוס דער דייטשען נאמאמאטיק אויף זעהר נעשפאנגענס פוסט לעבען. דיא אירמע באבי אבער דיא אללע אין דייזעס הויזע. וון וואיר עס, נוטער מאנט, וועגן דיזר דיא אירמע באבי אין אונזערע הויזע בריינגען ווידרען?“

(פאר־טעטיגונג אפלגס.)

שטארב אומארמגעשטאנען. פאלאגען אין דיא וויינע וועדע הויגס. אויך נאך האמבורג. וון אייגלבריין אייגע שעללגע אנגנגאמגען האטטע. וועגנגע מאנט נאכהער קאם דאס בעגלייטגשיגנגס-שיינגען אין אללען אלס אין אלס עס עגלעגען האטטע. פערבאנגנגע זיא בע אויף דער שעללע, דענן זיא ערגיטטערטע ביא דעם ווענגנגען, דאס פערזאגטע דייזעגס שיינגען אין עגיזטס האטטע קאמטע קאנגען.

עס וואורדע זעהר לאבגאאאס אום דייזע דעם הערן אין-ערגע. אבהלליכגס נאאטאלאאנגס-בעגוזע מטטעגען עגס פפאאנגען אונד עגיזטעדגס וועדערן. נאאטע אייגלגיכגס אונד נעמאאט. אונד שענדיגגענגען אונד נאהגעגיגנגן אונד אויאיגן אייטיגס בעגאאטטגס. דער אייטטטעגיגע דער יגגענגען בייגס אגגאיטגעגגען. דענן דיא הכביגס אללגעגגען שאן באלד נעפאיגגס וועדערן.

דער פגגאגגגגגע מאנ דעם מאאגטס שבגס, דער הכביגגיגס-מאנ כאם הערגאן. דער גייגגע עגגיזזגדגיגע הכבגגגר אאאפאאגס אאללגאנ דיא גגיגאנגגס. אגגן הגגגגגגגס מאאל פגגאגגגגע אגגע גאאטע אגגאאל אאן הכביגגיגס-נאאטגגן.

הייניך וועגגגר טראאט אגן דאס נגעאאאס זיינגגס אגגקגלט אונד שווגגגגגגגאאאטגגס אגגן. יולינ פגללגט גגן אגגאגגגגגגגלגיגגגگ

דיא צאהלענדיגע איינעם זאלבען פאלגעם קאנגעס דיא אידעע אידעע אין אירהיט נאכגעשטעלט איז־פערלעצטע בעשלוסען אין־אלדעם האבען דורך אינזערע רעלעזאזיון נעפאהלט פאן יידען, דיא יידישע רעסע, צערשטערונג, אומהערא־רעדע, אהנע פאטע־לאנד, אהנע הערה, איסער שטאנדע, דאס „בית המקדש" ווערדע הערצישטעללען, דאס צערשטאר־ט ווערדע; דעזוגן דיא דער נעגעגשטאנד זא פיעלער פליינע, דיא צעזל־שייבע זא נאסער וואטה איזט. האט אין דער וועלט דאס איבערגעבליבט, ווייל דיא אן אדער אנשטאלטיגען מיט דען האבסטען פרינציפיען דער מעטאפיזיק דיא קלייגסטע אינשטינקטע דעם פאטהולם פערבינדעע. דייטשלאנד פאר אללעם מאגן דיא העברעיש רעסע ניכט פער־לייגען, זיינע עיסטען פילאזאפען האבען דיא עיסטען פרינציפען אדרעי־יוסבעשאפט אין דעם ערהאבענען בוכע איינעם יודען בוכשטאב־בוים. דיא דייטשע מיזיק האט איינען מאיר־בעער, דיא דייטשע פאעזיע איזט הייגע, דיא אללע אידעם פאטעדלאנדע מאגע אנפער־ווילקירלען יודעמעס געגעבען. נייטסט שרייבער אלס דיא ריקשריטטע, דיע ערדעם נאטע, דאס צירקשייטעס פירדעם. ווען זיך דייטשלאנד אין איינען פאלאדין דער רעליגיאזען אנזהולזאמ־קייט פערזאמלט, ווערדע אס דיינע אדרעסדיי־גע אנטשייא א דיערדען אונד איינען מיינאיד אין דיינען אדרעען צו בעגעגען, זא ווערדע עס נאר באלד פאלגען פערשיידענען, ווייל אללע וועלבסטבארדייטשען נאציאנען ווערדע דיא אר־שפרינגלידען פרינציפען דעם רעגטעס פער־קענען.

דער דאנציגער רעבבי.

דיא שטאדט דאנציג, ווילכע אין יינגסטער צייט צו נאכאט בערהמסדיים גולגאנגט, האט־טע פאר 500 יאהרען דורך אין בלבול פיעל צו ליידען, ווען דיא יודען אין פרייססן אין אין דייטשיין איינעם מאנגע אנסיעדעלונגען ווייסטיגע בעפאהיגונג צוגעשריבען וואללען, זא זאגען זיא: „געשיידט איזט ער, אין אין עיגיל פאס דאנציגער רב.!" — דער אינשריפט דעזוער רעדעגס־ארט איזט פאלגענדער: דער דאנ־ציגער רב. פאן דער דיא רעדע איזט. דעם ר' אברהם איזט דעקסטע אם 13טען אדרהם נדעדע

פאלליעטאן.

פאלגען איינער פערפאהלטען ערציעהונג.

(7-טע פאר־שעטצונג.)

אללעס שאאנד איזט, אונד איינער נאך דעם אנדערן דורכגעם דייריכ דיא דיא האנד איזט, אב דיע אונדערבאריגן עשטונג איזט זא נאסער נעפאהר, בעזאלדיגשטע. נור וויל שפאר קיין וואיזט. אלס זיא יעדאך נאך דעם שלוסע דיע נעזעלזאפטס צוזאמענן, נאטירליך אן בע־גלייטונג דעם אלטען פערזאנדען, נאך הויזע נעגאנגען, זאגט ווילע:

„וויא ליינגס האטטעסט דוא אין דיעזעס אבגעזייט דען מאר פינדען קאנגען!"

„אונד ווידרעסט דוא, קוינלגאן, דען מאר דייגנס אירגנד בעטרעגטס בעטרייגען האבען?"

„נין דאמאלס וואהל ניכט, אבער . . .."

דאס יונגע מאדכען שווייג פערלעגען.

„אבער" — נאהם דייריכ דאס זאגט — „יעצטע ווידרעסט דוא וואהל אין יונגע פרעלייד מיט מיר אבגען, ווען מיר אין אינפאלל בעשטאטיגן ווידרד!"

דאס יונגע מאדכען ערווידערטע ניכטס; שווייגענד נינגען דיא דייגע אדרעי בעזאיטיגע צו.

אס אנדערן מארגען טראט דייריכ אין דאס פרייאט־קאבינעט ווייטע אנקעלה אין.

„אנקעל — זאגט ער, נאכדעם ער דיא אין דאס שרייבטיסטע פרייגעדע מהיגע נעשלאפענע האטטע — קאנגטע אין דיך וואהל איינע מיטגעל מיטגעשטאנד שפרעכען?"

הערר ווערנער טראט אין דאס קאמפטאר אונד זאג־טע, דאס ער אונגעשטאנד בלייבען וואללע, דאגן צוגעב־טען דען דיא בידדען בעגאנן צו ערדען:

„ליעבער אנקעל — זאגטע ער אין אין אייפערליכען מאנע — דוא בוזט מיר שעטטס וויא אין טשטער אאטטע גע־

אין דאנציג. דאמאלס הערשטע דער שיאנטאפאלס III. פאן אאטטערפלען, ער האט אין שטרעגונגע, אבער אין גערעכטער פרייסס אונד דיא יודען האטטען אינטער דייגער רעגיערונג גו־טע טאגע, צו פאסס דאס יאהרדעס 1235 עדאך שפרעגטגען בעזוויילדיגע מעגשען דאס גערעכט איס, דאס דיא יודען אינגען בריסטען־כנאבען בערייבט אונד געזעלאבטעע האטטען, אין מיט דיינגס בלוטע דיא „מצות" צו פערייטען, אונד פון דער טוהאס, דער 13 אהרינג זאהן דעם דייריכן שטארבט־בירגערס שטאנאפאלד דיא ווייז 3 טאגען פערמטס. אללעס בעשולדיגטע דיא יודען, אונד אם כאר־פייטאגע זאמטעלטע דיך דער פאבעלד דאנציגס אין דערלליכן הייפען פאר דען דייטשען קוראטיערען, אם יוגגען דער „בלוט־טוהאס" ראבע צו נעהמען. דיא לאגע דער אר־מען, נאגאנגסטגען יודען וואר אייגע אינבאר־בעדראהלטע אונד ווייס נאטט. וויא יעגער פרייס־טאג פיר זיא געגעדיגט האטטע, ווען ניכט פלאטצלידע הערצאג שטאנאפאלד III אן דער שטעטע אייגער נאהגעגעדען דייטער־שאאר ביא דען אייזיהרען עיטעגען אדרע.

נאכדעם צו עדאהר־פטס, אם וואס עס זיך הארלדע, בעפאהל ער, דאס מאן אידם דען דאבבעגער ר' אברהם פאר־פירדע, דיעזער טראט אים פאללען פרייטעטע־שטיק פאר אידן דיא אגנה. נאכדעם ער אידן געזעגעגגט, שפאר אן ד: „הערר אונד פרייסס, ווייר ווידרדען אין דייגס אנזיכ־ט."

„דוא הארטס, יודע, ווייסטן מאן אייך בע־שידדיגט, מאן זאגט, דאס אייער שיחם דען מאר־בעגאנגען האבטן וואלל, בי טרעטע פאר־!"

„הערר אונד פרייסס, ווייר ווידרדען אינשולדיגע פערזאכטטיגט! דער קאבבע דעזעקעלפס איזט ערמאהרדעט ווידרדען! ווייר ווייסטן אן אבער ניכט ווייר, ניכט יודען ווארען דיינע מאהרדער; דער מאהרדער ווייר אין פרייסס!"

„ווייא וויללסט דוא דאס בעווייזען?"

„הערר אונד פרייסס! דער נאטט שי־שאלס, דער אינס הייגסגלייטטע אים דעם לאנדע מערס, איזט מיר הייטע נאכט בעריעגען אונד האט מיר אבגעפאהלען, אם הייטיגן טאגע, ווען דיא אאנגע אינטערגעגתס מיינגן שי־ראגען האהן, מיט אינגס נאאסטן בעזאלדיגטע טיכע יאהדד פערדעקט, אין דיך, אם מיין פרייסס צו בריגגען

איך דאנציג, דאמאלס הערשטע דער שיאנטא־פאלס III. פאן אאטטערפלען, ער האט אין שטרעגונגע, אבער אין גערעכטער פרייסס אונד דיא יודען האטטען אינטער דייגער רעגיערונג גו־טע טאגע, צו פאסס דאס יאהרדעס 1235 עדאך שפרעגטגען בעזוויילדיגע מעגשען דאס גערעכט איס, דאס דיא יודען אינגען בריסטען־כנאבען בערייבט אונד געזעלאבטעע האטטען, אין מיט דיינגס בלוטע דיא „מצות" צו פערייטען, אונד אם דער טוהאס, דער 13 אהרינג זאהן דעם דייריכן שטארבט־בירגערס שטאנאפאלד דיא ווייז 3 טאגען פערמטס. אללעס בעשולדיגטע דיא יודען, אונד אם כאר־פייטאגע זאמטעלטע דיך דער פאבעלד דאנציגס אין דערלליכן הייפען פאר דען דייטשען קוראטיערען, אם יוגגען דער „בלוט־טוהאס" ראבע צו נעהמען. דיא לאגע דער אר־מען, נאגאנגסטגען יודען וואר אייגע אינבאר־בעדראהלטע אונד ווייס נאטט. וויא יעגער פרייס־טאג פיר זיא געגעדיגט האטטע, ווען ניכט פלאטצלידע הערצאג שטאנאפאלד III אן דער שטעטע אייגער נאהגעגעדען דייטער־שאאר ביא דען אייזיהרען עיטעגען אדרע.

נאכדעם צו עדאהר־פטס, אם וואס עס זיך הארלדע, בעפאהל ער, דאס מאן אידם דען דאבבעגער ר' אברהם פאר־פירדע, דיעזער טראט אים פאללען פרייטעטע־שטיק פאר אידן דיא אגנה. נאכדעם ער אידן געזעגעגגט, שפאר אן ד: „הערר אונד פרייסס, ווייר ווידרדען אינשולדיגע פערזאכטטיגט! דער קאבבע דעזעקעלפס איזט ערמאהרדעט ווידרדען! ווייר ווייסטן אן אבער ניכט ווייר, ניכט יודען ווארען דיינע מאהרדער; דער מאהרדער ווייר אין פרייסס!"

„ווייא וויללסט דוא דאס בעווייזען?"

„הערר אונד פרייסס! דער נאטט שי־שאלס, דער אינס הייגסגלייטטע אים דעם לאנדע מערס, איזט מיר הייטע נאכט בעריעגען אונד האט מיר אבגעפאהלען, אם הייטיגן טאגע, ווען דיא אאנגע אינטערגעגתס מיינגן שי־ראגען האהן, מיט אינגס נאאסטן בעזאלדיגטע טיכע יאהדד פערדעקט, אין דיך, אם מיין פרייסס צו בריגגען

שאפטגען אין נעגעלשאפט דער אלטען פערזאנדען, „מאנטטן — זאגטע דייריכ צו דיעזער — דער אנקעל וויגטטע דך צו שפרעכען; ער וויל דיר אייגע מטטהייל לגגן מאכען."

בעפרעדדעט שוטטע דיא אלטע דאמע אידן אן, אבער דיא יאגטע קיין ווארט אונד פערלייטע דאס נעמאך.

אלס בין דיא בעגאנגען ווען לייטע אללען ווארען, יאגטע קיינעס צו שפרעכען. יוליע וואר ווערד פערלעגען, אונד דייריכ וואטטע דאס ערגטע אן פירדען.

נאך אייגער לאנגערן פייט טראט דייריכ אאר דען שפיגעל אונד בעטראכטטע זיך אייגטערקוזאס.

„וואס מאכטס דוא דא?" — פראגטע יוליע.

„איך מוס מיר אייגאל דיא דייריכ דורכגע אנ־שייען, דען פערלערייטטען, דער אדגע שיא מיט דען פאר־נעהמטטען אונד מאכטטען לייטען, מיט דעם עניס־טיגען קרעטטיגע (פיעד־אנגע). מיט יא מאנכטס טייל־שען אפאטא, מיט אייראפאיטשען נעגעיראל־קאנזיל, מיט בעדוראנגע־הייסטלונגען אונד דרוהיג־פייטטען פערטאנ־דעגס האב, אונד דער יעטצט אייגער יוגגען דאמע גע־נגאיגדע ניכט זא צו ערדען אים שטאנדע איזט, וויא ער נגרגע ערדען מאכטע."

ער דרעהטע זיך יעטצט אים אונד זאה זיינגר קוזינע אאלל אין דאס בעווזטס.

יוליע — זאגטע ער — האטט דוא מיך אין יוגגע נעגר, וויללסט דוא מייגס ניכט ערדען?"

יוליע קאנגטע זיינגן בליק ניכט פערטאנגען; זיא זענקטע דיא אייגען. אייפערזוכטה בעדרקקטע אייגר נעזיכט.

„א — לייבעסטע — אבער אך וויל דיין וויגס ערדען; אבער אך האבע בעדיינגונגען."

„בעדיינגונגען? — פראגטע דייריכ זיך ערשטיינט שטעפרלגנד — אייגר בעדיינגונגען לאסטע אבער אך מיר ניכט אין. יוגגען דוא מיך ניכט גגען האטט אונד דוא האגנד, דוא איך דיר בעיטגע. אייטטלאגטט. זא פערלאסטע איך נאך דייטט דייגגס פאטעגס דייר. יוגגען דוא מיר אבער

פאלליעטאן.

פאלגען איינער פערפאהלטען ערציעהונג.

(7-טע פאר־שעטצונג.)

אללעס שאאנד איזט, אונד איינער נאך דעם אנדערן דייריכ דייריכ דיא דיא האנד איזט, אב דיע אונדערבאריגן עשטונג איזט זא נאסער נעפאהר. בעזאלדיגשטע. נור וויל שפאר קיין וואיזט. אלס זיא יעדאך נאך דעם שלוסע דיע נעזעלזאפטס צוזאמענן, נאטירליך אן בע־גלייטונג דעם אלטען פערזאנדען, נאך הויזע נעגאנגען, זאגטע ווילע:

„וויא ליינגס האטטעסט דוא אין דיעזעס אבגעזייט דען מאר פינדען קאנגען!"

„אונד ווידרעסט דוא, קוינלגאן, דען מאר דייגנס אירגנד בעטרעגטס בעטרייגען האבען?"

„נין דאמאלס וואהל ניכט, אבער . . .."

דאס יונגע מאדכען שווייג פערלעגען.

„אבער" — נאהם דייריכ דאס זאגט — „יעצטע ווידרעסט דוא וואהל אין יונגע פרעלייד מיט מיר אבגען, ווען מיר אין אינפאלל בעשטאטיגן ווידרד!"

דאס יונגע מאדכען ערווידערטע ניכטס; שווייגענד נינגען דיא דייגע אדרעי בעזאיטיגע צו.

אס אנדערן מארגען טראט דייריכ אין דאס פרייאט־קאבינעט ווייטע אנקעלה אין.

„אנקעל — זאגטע ער, נאכדעם ער דיא אין דאס שרייבטיסטע פרייגעדע מהיגע נעשלאפענע האטטע — קאנגטע אין דיך וואהל איינע מיטגעל מיטגעשטאנד שפרעכען?"

הערר ווערנער טראט אין דאס קאמפטאר אונד זאג־טע, דאס ער אונגעשטאנד בלייבען וואללע, דאגן צוגעב־טען דען דיא בידדען בעגאנן צו ערדען:

„ליעבער אנקעל — זאגטע ער אין אין אייפערליכען מאנע — דוא בוזט מיר שעטטס וויא אין טשטער אאטטע גע־

אייגגען אונד דייגגס אייגגען אונד אייגגען אונד אייגגען אונד

שטאלטס-אינהאבער זיינע צעטטעל מיט דער דער ביטטע, דיא נאמהאוועדיגן אינלאנזנגן פארצוגנהמען, וואס איך אידנזנסמאסג נשאפ-גן פערפיגט דער האדאר איבער איינע. פיר זיינע פערהאלטנססע געווים אנזעהנליכע סימטע אונד ווירד איך דיא פייערטאגע זארגעגלאן פער-לעבען קאנגען.

*(אויס בוכארעסט) ווירד געמעלדעט: עס צירקולירן דיא אנש-סעטשטיא אי״פרייפ, וועלכע דיא בעפאלכרעזנג אי״פפארדערן, נכטסט מעהר ביא יודען צו קויפען. מעהרערע דערא-טיגע באגען זיך שאן מיט זאהלרייכען אינטער-שרייבטן פערזעהען, יעדאך פאן אלזבלד לייטען, וועלכע ציר אינטערעסירנזנג אהרער נאמען פער-אנלאסט וווערדן, אהנע דאס זיא איינע אהנונג דאפאן האבטען. וואס זיא איינגעטלך אינטער-שרייבען. דיא בעפארדע זוכט דיא לייטער דיע-זער אינטאצאן צו ערפאהרען.

* (ריא רוסישען ניהיליסטען) זינד טראטץ דער נעגעגוואהרטיגען שווילע, זעהר טהאטיג; זיא האבען איינן פארצוגלך איינגע-ריכטעטען פאסט-פערקעהר מיט דעם אויסלאנדע אונד בעפאנדערן אמאהל בריעפע וויא פאקעטע מיט ציטונגען, ביכער אונד דינאמיט (שפרענג-פיליפער). דיא פאליציא קאנן נכטס דאנגעגען טהון; דיא ווירזנגען דיעזרן פארפ. יעטצט דא-בען איך דיא אנגעהאריגען דער זאנגאנגטען געפאנגטען ניהיליסטען-פארטיא וויעדערים רע-וואלוציאנארע דרוק-שריפטען העריסגעגעבען. איינע דאפאן איזט בעטטעדט: „סערגא“ (דאפט-קארן), אין ארבייטער-בלאטט. דאס בלאטט ענטהאלט איינן ליס-אי-ריטקעל, דאנן איינע ערגאהלונג, אבערשיינלעכן: „וואצו איזט דער צאר דא?“ אונד איינגן ארטיקעל איבער דיא יודען-פעטצגן אין יוסלאנד, אין וועלכעם עס הייסט: „וואצו זאללען דיא יודען טאדטגעשלאגגן ווערדען? ווייל זיא יודען? דאס איזט טהא-ריכט; שלאגט לייבערע אהנע אינטערעשיערט דער רעליגיאן אללע „קולאקן“ (קארג-וויאבערע) טאדט אונד אינטערע אהנע דיא אנדערע בריסטען וויא יודען!“ — עס איזט נכט אומגאנ-לוך, דאס דיעזע „וואס-קאדן“ ווידער אייך גיר אללזטי פ״בסבארגן בארגן אללרטן קאנגטע.

* (נראסער בראנד) דיא שפייטש-פאבריק דער בריידער גיימאנן אן ארא-איזט אבגעבראנגט. דיא דאס״ערע, מידלע זינד נאנצליך פערניכטעט, עבענזא אללע געפידע, מעהר אונד שפייטש-פארראטהע פערבראנגט. דיא מאסט-אכטן זינד גערעטטעט. דער שאדען איזט אינגעהייער גראס.

נייעסטעס.

דער „עדיעטערטעש“, אין בלאטט דער איי-סערסטען לינקען פערפאסענסלוכט פאלגענדע דעפעשע, דיא דער מאיזער פאן רוסלאנד אן אונזערעם קאנג גערישטעט האט:

„אן זיינע מאיעסטאט דען קאיזער פאן אס-טערריך אן מישקאלץ, דאס בעגלקווישונגס-טעלעגראמם, וועלכעם דיא אים אנלאס מיינעם פעפעסטען מיט צו ריכטען דיא נעטע האטטעסט, האט מיך לעבהאפט גערירפפען אונד איך דאנקע דיר דאפיר אים גנאנגע הערצען. איך פיהלע מיך זעהר גלילקלך, דען קאיזער ווידהעלם ווידער צו זעהען, דען פערעהרטען פייזנד, אן דען אונס דיא געמיינאמען באנדע אינגעסטער אנהאנג-ליכקייט קנופפען. אלעקסאנדער.“

אין האבסטען קריעזען מאכטע דיעזע פערפא-פענטליכונג פיינלרכעס אויזזעהען אונד אונזרע דיא שטארקענסטע אונטערזוכונג אינגעלייטעט. מאן איזט דארבער אומאמעדר אינגעהאלטען, אלס דיעזע זיזט קוריצעס דער ווייטע פאאלל איזט פאן פערפאפענטליכונג געהיימער אקטען. (דער ערסטע וואר נאמליך „דער געהיימע פ״לאס טסאר“ איבער רוסישע ווהלע-ייען.)

ווייגער פ״רוכט-פ״ייזע.

הערבסטווייזע 12 גולד 40—45 קר׳, פ״רוהארבס-ווייזע 13 גולד 15—20 קר׳.

מאיס פער סעפטעמבער-אקטאבער 7 גולד 30 קר׳ ביז 7 גולד 35 קר׳, פער מאי-יוני 7 גולד 85—88 קר׳, הערבסט-האפער 7 גולד 85—90 קר׳, פ״רוהארבס-האפער 8 גולד 40—45 קר׳.

קארן, אינגאריישע 9 גולד 30—65 קר׳, הערבסט-קארן 9 גולד 40—60 קר׳, פ״רוהארבס-קארן 9 גולד 90 קר׳ ביז 10 גולד 10 קר׳.

האפער 7 גולד 45—65 קר׳.

לאסטע-ציעהונגען פאם 20. סעפטעמבער:

פ״אס:	77	2	21	6	43
לעמבערג:	1	16	24	8	22

פ״ראנטווארטליכער רעדאקטער:
יקות״א הלוי לעדערער.

אנזייגע.

אונטערפערטיגט פערלאנגט בריוהאנדלונג ער-לויבט זיך, דעם פ.ט. פובליקום דיא ע״נבעבעסטע אנזייגע צו מאכען, דאס זאגען

עכט קארפיער אתרוגים

אנגעלאנגט זיך אינד וועלבע בילליגסט אבצוגע-בען ווערדען.

איך שאנע אי״סגעזוכט מובחרים, לולבים הדסים זיך דאזוולבסט פאר״אשיג.

מ. ע. לעווי״ם זאהן, פעסט חאנזנגאססע 1.

בע״ה פעסט יש״א.

בעאכטענסווערטה פיר דיער ווייזענדע אונד דורכרייזענדע נאמסטע!

איך בעפעדע מיך דיעמיט זייערדיגנס אייפעריקאם צו מאכען אויף מיינע אירטהאדאקסן זעלבע״ר-אנד מיינעם נאמסטהייזע וויא מאן אין יעדער צייט דיא בעפעסטן שפייזען אונד נעטראנקע האבען קאנן. 9

איך קוארטיער, פעפאראט אינטער פיין אינ-נערטעטע. מיט בעפעסטר בעדיענונג איזט ביא מיר צו האבען.

פ״יבל קלין, אפרעגנאססע 6.

איין ווירשטלער-געהילפע.

דער איין נוטער אונד פלייסיגער ארבייטער איזט אונד איינגן רעלינ אזען לעבענס, וואנדעל פ״הרט, פינדעט זאגלייך נאך סכות הבע״ר אויפ״ נאהמע ביא:

Leopold Kluger in Sárvár.

לעאפאלד פלעסס בודאפעסט

קאָנינגנאססע נמ׳ 24.

נעוואלדטע רוסישע שטיעפעל

מיט איינער נאהט.

נאמע	A	1	2	3	
פ״ר		5.95	5.65	5.35	
נאמע	B	1	2	3	
פ״ר		5.35	5.05	4.75	
נאמע	C	1	2	3	
פ״ר		5.05	4.65	4.20	

נעיאלטטע שוהע נאמע 1 2 3

פ״ר 1.20 1.10 1.—

נעיאלטטע פארשוב נאמע 1 2 3

פ״ר 1.10 1.— .90

פערנער אללע נאטשענגען ווייקס-לעדער, שאנרן, נעמזגן, זאלאראצין, פילץ, נאדן פאם. האלזגאנעד.

פ״יזיקראנטן ענדע אין אימאנסט.

Leopold Pless,
Budapest, Königsgasse Nr. 24.

בודאפעסטער בארזענקורזע פאם 22. סעפטעמבער.

לאזע.	קר׳ פל׳
1854ער פערצענטיג שטאמסלאזע	121 75
1860ער „ נאנצע לאזע	131 50
1860ער „ „ האלבע „	131 50
1864ער שטאמסלאזע צו 100 גולדען	172 —
1864ער „ „ צו 50 „	170 —
קרעדיטלאזע	178 —
אונגארישע פראמיע-לאזע	112 —
דעטטע האלבע צו 50 גולדען	120 —
מיינינגער לאזע	112 50
אונגארישע קאמונאללאזע	135 —
מיינטער לאזע צו 100 גולדען	127 —
לאמע קונסטשטיינע	30 —
טרעזלאזע	26 —
אינסברוקער לאזע	24 —
קלאר לאזע צו 40 גולדען	40 —
קונעיטיש לאזע „ 10 „	16 50
קלאר״יער לאזע „ 20 „	20 —
אלגעי לאזע „ 40 „	40 50
אלאפפי לאזע „ 40 „	41 —
ווידהאלסלאזע „ 10 „	20 —
סאלם לאזע „ 40 „	52 —
איבארגוריגע לאזע „ 20 „	22 —
סט. גנינאס לאזע „ 20 „	47 —
מאגיסטריטער לאזע „ 20 „	25 —
וואלדשטיין לאזע „ 20 „	30 50
ווינדישגראצ לאזע „ 20 „	41 —
לאיבאכער לאזע „ 20 „	23 50

ווערטה-פאפיערע.	קר׳ פל׳
אונגארישע גולדרענטע	118 —
אונגארישע פאפיער-רענטע	90 —
אונגארישע נייזילבערטאפטענגן	97 —
סטעטעער-באנאטע	99 —
ווייבבערגיישע	97 50
גאליציע	102 —
בוקאוויגער	100 50
אונגארישע אייזענבאהן-אנלעהען	133 50
ווייגעטעטע-אבלאזונגס-אנלייהען	95 50
פאפיערע דער אונגארישען קרעדיטבאנק	103 25
דעטטע אונג. דזיאפאם-באנק צו 5½%	100 —
דעטטע אללגעמ. בארענקרעדיט צו 5½%	101 50
דעטטע צו 5 פרעצענט	194 50
דער אונגארישע-גאליציע	166 50
דער נארדבאסבאהן	350 —
אונגארישע קרעדיט-אקטיען	342 —

גולד-קורזע.

ווילבער-אשיא	100 —
וויקאסטן	5 51
אסטרייכיש-אונגארישע 8-גולדרען-נאדע	9 85
שטיק (20 פראנקן)	9 35
נאפאליאונדאר	9 35
דייטשע ריישסבאנקנאטען	57 65
20מארק-שטיק	11 50
רוסישע פאפיערגעלד	1 26

פרוכטפרייזע דער קארנהאללע פאם 22. סעפטעמ.